

VUOKSELA — PITÄJÄ KARJALAN KANNAKSELTA

Vuoksen kirkko.

Helsingin Kalliolassa toimii Viipurin ja Karjalan kannaksen kulttuuripiiri, jonka tarkoituksena on palauttaa mieleen viipurilais- ja kannakselaiskulttuurin monet muodot ja niiden historia. Tämä toteutetaan audiovisuaalisin esityksin, keskusteluin ja eri aloja edustavien asiantuntijoiden vierailuin. Myös karjalaistaiteilijat esiintyvät kulttuuripiirin tilaisuuksissa. Vuonna 1979 aloitettiin kulttuuripiirissä kannakselaispitäjien esittely.

Vuoksen kotiseudun ja kulttuurin iltaa vietettiin Kalliolassa 28.1.-81. Pitäjien esittelysarjassa se oli kahdeksastoista. Osallistuminen oli ilahduttavan runsasta.

Aluksi taitavat Hyvinkään Pelimannit (Arvo Sihvo, viulu, Mirjam Laikala, basso ja Eija Kilpinen, harmonikka) soittivat Sam Sihvon "Muistoja Pohjolasta". Tervehdyspuheen piti oopperaohjaaja Yrjö Kostermä, joka toimi myös illan mestarillisena juontajana niinkuin muissakin kulttuuripiirin kannakselaispitäjien esittelytilaisuuksissa. Hyvinkään Pelimannit soittivat jälleen vauhdikkaasti "Koskisen Sakarin valsin" ja P. Rosin'in "Kun oliivat kukkivat". Sen jälkeen Helsingin seudun Vuoksela -seuran puheenjohtaja, toimistopäällikkö Väinö Ryyppö esitteli illan ohjelman ja ohjelmansuorittajat, joista melkein kaikki olivat entisiä vuokselaalaisia.

Teatterinjohtaja Paavo Liski puhui aiheesta "Karjalaisuuden vaikutus taiteeseen", jota kuunneltiin suurella mielenkiinnolla. (Essee julkaistaan kokonaisuudessaan lehtemme seuraavassa numerossa.) Pianonsoitonopettaja Seppo Ryyppö, toisen polven vuokselaalainen, esitti Chopin'in tunnelmallisen Nocturnon opus 901 b-molli aivan ihanasti. Hän on erittäin lahjakas muusikko, joka myös säveltää aktiivisesti. Musikaalisuuden hän on perinyt isältänsä ja isän lähisuvulta. Kauniin näytteen siitä saimme tässäkin tilaisuudessa, kun toimistopäällikkö Ryyppö lauloi Seppo -poikansa säestämänä Oskar Merikannon "Laula tyttö" ja "Reppurin laulu". Isällä ja pojalla on muutenkin yhteistyötä musiikin parissa, Väinö Ryyppö nimittäin sanoittaa kaikki Seppo -poikansa säveltämät laulut.

Vuokselaalaisten Pitäjaseura r.y:n puheenjohtaja, kunnallisneuvos Veikko Juvonen kertoi "Vuokselasta, nuoresta, elinvoimaisesta kunnasta". Hän aloitti vä-

rikkäistä syntyvaiheista: "Vuoksen kunnan perustaminen sai alkunsa kirkollisista ja seurakunnallisista tarpeista. — Uuden seurakunnan perustaminen osoittautui kuitenkin yllättävän vaikeaksi. Vuositoja näiden alueiden asukkaat olivat kulkeneet eri suuntiin: Sakkolaan, Valkjärvelle ja Muolaaseen. Alueen väestöä oli jakanut myös valtakunnan raja lähes kolmensadan vuoden ajan. Kulkihan Pähkinäsaaressen rauhan raja alueen halki suurin piirtein samalla linjalla, jossa myöhemmin sijaitsi Valkjärven ja Sakkolan kuntien raja. Sen vaikutus näkyi Vuoksen syntyaikoina vielä alueen väestössäkin monin tavoin, mm. murteessa ja elämäntavoissa. Yksituumaisuutta

Vuoksen poukama kirkon vastapäätä.

oli vaikea saavuttaa. Niinpä seurakunnan perustamisesta ja myöhemmin kirkon paikasta kehkeytyikin mehevä riita, joka johti loputtomalta tuntuviin kokouskierroksiin ja niitä seuraaviin valituksiin. Mielel olivat kiihdyksissä. Seurakunta kuitenkin lopulta perustettiin. Tuomiokapitulin esityksestä tehdyllä senaatin päätöksellä seurakunnan piti aloittaa toimintansa 1.5.1913. Siihen määrättiin kuulumaan Valkjärven kylät Uusikylä ja Päiväkivi, Sakkolan kylät Kunnikaanrasti, Noisniemi ja Räihäranta sekä Muolaan kylä Vuosalmi. Jarrutus seurakunnan toimintaa kohtaan kuitenkin jatkui ja vielä vuonna 1917 tehtiin eräessä kirkonkokouksessa äänestyspäätös seurakunnan lakkauttamisesta. Se ei kuitenkaan johtanut tulokseen. Itse asiassa vasta sen jälkeen, kun Äyräpään kunta oli muodostettu vuonna 1926 ja Vuosalmi liitetty siihen, Vuoksen seurakunnan piirissä esiintyneet riitaisuudet alkoivat laantua. Kirkon paikkaa koskenut riita oli lopulta saatu myös ratkaistua ja uusi, komea kirkko vihittiin tarkoitukseensa 1929." Kunnallisneuvos Juvonen jatkoi "Viipurin läänin kuvernööri määräsi kunnallisen toiminnan aloitettavaksi 1.2.1914. Asiat eivät kuitenkaan lähteneet luistamaan näin helposti. — Päätettiin valittaa asiasta senaattiin. Valitus aiheutti sen, että kunnallisen toiminnan alkaminen viivästyi melkoisesti. Keväällä 1916 senaatti määräsi Vuoksen kunnan toiminnan aloitettavaksi 1.1.1917. Vuoksen kunnalle valittiin

ensimmäinen kuntakokouksen esimies ja ensimmäisen kunnallislautakunnan jäsenet. Kuntakokouksia ehdittiin Vuokselassa pitää vain parina vuotena, sillä jo vuonna 1918 suoritettiin ensimmäiset kunnanvaltuuston vaalit. Kunnanvaltuuston jäsenmäärä oli 15. Kunnalliseen toimintaan osaaottaneista henkilöistä ovat tunnetuimpia **Matti Romu**, joka myöhemmin sai kunnallisneuvoksen arvonimen, ja talousneuvos, emäntä **Helena Virkki**, joka toimi myös Marttajärjestön valtakunnallisena puheenjohtajana ja myöhemmin kansanedustajana." Tämän jälkeen kunnallisneuvos Juvonen selosti yksityiskohtaisesti Vuokselan kunnallishallintoa taloudellisella ja sivistyksellisellä sektorilla, koulu-, sosiaali- ja terveydenhuollon palveluksia. Hän kuvaili myös kunnan elinkeinoelämää, jossa maataloudella oli tärkein sija. Muista elinkeinoista hän mainitsi kotiteollisuuden, jonka tuotteet olivat tunnettuja kunnan rajojen ulkopuolellakin. Väkiluku oli 30-luvun lopulla yli 3000. — "Yhteisten asioiden hoito lähensi kuntalaisia toisiinsa. Käsitys omasta kunnasta sai joka päivä yhä enemmän jalansijaa. Opittiin huomaamaan, että sen avulla saatiin parempia palveluja, mihin entiset emäpitäjät olivat pystyneet. Usko tulevaisuuteen kasvoi ja kehitys lähti voimakkain askelin kulkemaan eteenpäin kaikilla elämänoilla. Aikaisemmin vallinneet erimielisyydet alkoivat unohtua nopeasti. Kun talvisota alkoi ja katkaisi ensimmäisen kerran nuoren kunnan toiminnan, sen väestö lähti evakkotaipaleelle yhtenäisenä joukkona," lausui kunnallisneuvos Juvonen puheensa loppuosassa.

Viitaten viime vuosisadan lopulla maassamme virinneeseen seura- ja järjestötoimintaan maisteri **Marta Koiranen** kertoi, että "Virkkilässä, joka silloin kuului Valkjärveen, esiintyi 1890-luvulla innokasta musiikki-, kirjallisuus- ja näytelmäharrastusta; syntyi sekakuoro 1891, torvisoittokunta ja kirjasto 1897. Näiden harrastusten pohjalta perustettiin nuorisoseura Säte 27.12.1902. Sakkolaan kuuluvassa Rähärannassa pidettiin Noisniemen nuorisoseuran perustamiskokous kesällä 1901. Lukuunottamatta pieniä, hiljaisempia kausia näiden molempien nuorisoseurojen toiminta oli monipuolista ja vilkasta keskeytyen vasta talvisodan takia, mutta jatkui jälleen Vuokselassa 1943—44. Nuorisoseura Säte aloitti toimintansa uudestaan Tammelassa 1947. Samana vuonna myös Noisniemen nuorisoseura herätettiin eloon Tyrvännöllä. **Martat** aloittivat toimintansa Virkkilässä v. 1904, joka kylä sai marthaosastonsa 1910-luvulla. Vuokselan marttayhdistys perustettiin 3.2.1917, ts. kunnan virallisen perustamisen jälkeen. Marttojen toiminta oli hyvin merkittävää ja aktiivista kotitalouden kaikilla sektoreilla.

Maanviljelysseura perustettiin Vuokselaan 1917, jokin maanviljelysseuratoimintaa oli vuosisadan alusta lähtien Viipurin läänin maanviljelysseuran piirissä. Vuodesta 1903 oli Vuokselassa kaksi mallitilaa, jotka omistivat maanviljelijät **Matti Varvas** ja **Pekka Virkki**. V. 1907 **Pekka Virkin** Lehtolasta tuli Viipurin läänin maanviljelysseuran I mallitila. "Tämän talon emäntänä oli myöhemmin maaankuulu **Helena Virkki**, **Pekka Virkin** pojan **Teodorin** puoliso, josta on jo maininta toisessa yhteydessä tässä kirjoituksessa.

Maisteri Koiranen jatkoi: "**Lotta-Svärd** yhdistyksen paikallisosasto perustettiin v. 1920 käsittäen ensin koko pitäjän alueen. Oma Virkkilän kyläosasto perustettiin v. 1934, jolloin siihen kuuluivat: Päiväkivi, Virkkilä, Uusikylä, Hirvisaari ja Alhola. Pikkulotat tulivat mukaan 1935.

Suojeluskuntatoiminta aloitettiin Vuokselassa 14.10.1917; vapaussodan jälkeen tapahtui suojeluskunnan uudelleen järjestäminen. Suojeluskunnan poikaosasto perustettiin v. 1932. Väestö oli isänmaallista, joten niin lotta- kuin suojeluskuntajärjestö sai Vuokselassa heti perustamisensa jälkeen runsaan, innokkaan kannattajajoukon, joka vain kasvoi vuosi vuodelta."

Kenraaliluutnantti Paavo Junttila muisteli valoisasti, leikkilisin sanakääntein 20- ja 30-luvun lapsuuttaan ja nuoruuttaan. "Silloin oli tapana sanoa, että se se on vasta kunnan kansalainen, joka on syntynyt saunassa ja käynyt kiertokoulun. Niin on käynyt minun kohdallani", hän totesi ja jatkoi: "Vuokselassa oli kahdeksan kansakoulua, joissa opettajat olivat erittäin ahkeria ja työteliäitä. Väestön utteruudesta johtuen Vuokselassa oli omavarainen pitäjä, jossa oli aina riittävästi viljaa." Kenraaliluutnantti Junttila mainitsi vielä, että "nuorisoseura- ja suojeluskuntatoiminta menivät vähän limititään, t.s. molempien piirissä harrastettiin urheilua eri muodoissaan. Noisniemen nuorisoseuran pesäpallojoukkue teki kilpailumatkoja eri puolille Karjalan kannasta aina Käkisalmea myöten. Vuokselassa oli myös aktiivista seurakuntatyötä ja kuorotoimintaa 30-luvulla (kirkkokuoro ja sk:n ja lottien yhteinen kuoro). Väestö oli kristillismielistä ja kävi säännöllisesti kirkossa. Helluntailiikkeellä oli myös paljon kannattajia."

Varsinaisen ohjelman viimeisenä numerona oli heijastekuvaesitys. Päätössanat lausui oopperaohjaaja **Yrjö Kostermä**. Tuohon iltaan sisältyi erittäin mielenkiintoisia puheita ja kaunista musiikkia, mutta samalla myös iloista jälleentapaamista ja lämmenhenkistä yhdessäoloa. Nyt jälkeinpäin ajatuksemme ovat viipyneet tavallista kauemmin sinisen Vuoksen halkomassa, luonnonkauniissa kotiseudussa, jonka talojen pihoissa ja puutarhoissa kukki sireenejä, kirssikka- ja omenapuita aina alkukesästä, punaisia ruusuja myöhään syksyyn saakka.

Kulttuuripiirin ohjelmatoimikunta: vas. Reino Siren, Eino Kylvälä, Yrjö Kostermä ja Sulo Jukanen.